

**INFORMACIJA
O IZVRŠENJU ALTERNATIVNE KRIVIČNE SANKCIJE
RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI U 2019. GODINI**

Zenica, mart 2020. godine

Bosna i Hercegovina, Zenica, Kučukovići br. 2
telefon: 032/ 460 740 i 460 741; Fax: 032/460 742
e-mail: min.pravosudje@zdk.ba,
www.zdk.ba

DIO I – UVOD

Prema evropskim standardima, lišenje slobode je posljednja opcija kod kažnjavanja za krivična djela, te se s toga prednost daje alternativnim sankcijama i mjerama koje se izvršavaju u zajednici. Alternativne krivične sankcije i mjere koje se izvršavaju u zajednici podrazumijevaju da se cijela kazna ili jedan dio kazne izvršava pod nadzorom i podrškom zajednice.

Ove sankcije i mjere u zakonodavstvu u Bosne i Hercegovine između ostalih uključuju:

- Rad za opće dobro na slobodi,
- Uslovnu osudu sa zaštitnim nadzorom i
- Uslovni otpust.

Programom rada Ministarstva za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona, u okviru provođenja stručnih poslova vrše se poslovi izvršavanja alternativne krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi kao obaveze propisane Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine. Uzimajući u obzir značaj ovih poslova kako sa krivičnopravnog i socijalnog aspekta, tako i sa aspekta ekonomskog efekta koji izvršavanje ove sankcije može imati na društvo i pojedinca, smatramo neophodnim o istom informisati Vladu i Skupštinu Zeničko-dobojskog kantona.

DIO DRUGI – RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

A. Pravni osnov

Pravni osnov za izvršavanje alternativne krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi na području Zeničko-dobojskog kantona su:

- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 36/03, 37/03, 21/04, 69/04,18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17);
- Zakon o izvršenju sankcija u Zeničko-dobojskom kantonu (“Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj 6/09);
- Pravilnik o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi (“Službene novine Zeničko-dobojskog kantona” broj: 1/13);
- Ostali podzakonski akti;
- Ugovori sa poslodavcima.

Prema odredbi člana 44. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine ključne odrednice ove sankcije su :

- da Sud, samo uz pristanak osuđene osobe može zamijeniti kaznu zatvora do godinu dana radom za opće dobro;
- rad za opće dobro izriče se srazmjerno kazni zatvora za period od najmanje 10 do najviše 90 radnih dana;
- rad za opće dobro se izvršava u roku koji ne može biti kraći od mjesec dana niti duži od godinu dana;
- rad za opće dobro se može izreći kao zamjena kazni zatvora i u slučajevima kada se kazna zatvora zamjenjuje novčanom kaznom;
- upućivanje osuđenih lica na izvršavanje rada za opće dobro je odgovornost kantonalnih ministarstava nadležnih za pravosuđe.

B. Svrha (opća i posebna) rada za opće dobro na slobodi

Sve kazne propisane Krivičnim zakonom, a i rad za opće dobro na slobodi, kao svojevrsna sankcija, imaju jednaku svrhu kažnjavanja, a to je da se:

- izrazi društvena osuda učinjenog krivičnog djela;
- utiče na učinitelja da ubuduće ne učini krivična djela i potakne njegovo prevaspitanje;
- utiče na ostale da ne učine krivična djela i
- utiče na svijest građana o pogibeljnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja.

Posebna svrha rada za opće dobro na slobodi definisana članom 3. Pravilnika o izvršavanju rada za opće dobro na slobodi je da se uvažavajući opću svrhu krivično-pravnih sankcija, osuđeno lice, kojem je pod određenim uslovima i obavezama ograničena sloboda, ne isključi iz društva, već da, uz pomoć i nadzor društvene zajednice, dobrovoljno, ličnim postupcima, radom i odnosom prema posljedicama izazvanim počinjenim djelom, razvije svijest o štetnosti određenih ponašanja i odgovornosti za štetne posljedice.

C. Koristi za zajednicu i pojedinca

Rad za opće dobro kao alternativna krivična sankcija, ostvarujući svrhu kažnjavanja, treba da rezultira pozitivne efekte i za zajednicu i osuđenu osobu.

Kako je krivično djelo već učinjeno društvo je zainteresovano da se:

- postigne opća svrha krivično pravnih sankcija, odnosno da se kod pojedinačnog izvršioca ostvari svrha kažnjavanja i vaspitno djeluje (naravno ako se steknu uslovi za izricanje ove sankcije), kako bi razmislio o štetnosti svog ponašanja i ne bi ponovio djelo,
- spriječi pretrpanost zatvora, i time očuvaju osnovni standardi koji zatvori moraju imati,
- spriječi međusobni loš uticaj osuđenih osoba u zatvoru (spriječi kriminalna zaraza),
- spriječi isključenje osuđene osobe iz društva i porodice (očuvanje porodice kao nuklesusa zdravog društva u svim segmentima),
- uštede troškovi zatvorskog izdržavanja kazni, koji bi pali na teret države (Federacije BiH),
- spriječi da osuđena osoba, ukoliko je bila zaposlena ostane bez posla;
- dobrovoljnim izvršavanjem besplatnog rada u korist šire zajednice pod nadzorom države podstiče razmišljanje o štetnosti određenih oblika ponašanja i razvije osjećaj odgovornosti za štetne posljedice.

DIO TREĆI – IZVRŠAVANJE RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

A. NASTAVAK IZVRŠAVANJA U 2019. GODINI

Izvršavanje alternativne krivične sankcije rad za opće dobro na slobodi u Ministarstvu za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona provodi se od 2014. godine čemu su prethodile različite aktivnosti, od donošenja provedbenih propisa, obuke povjerenika, informisanja stručne i šire javnosti o navedenoj sankciji, potpisivanje ugovora sa poslodavcima, i u konačnici sama realizacija upućivanjem na izvršavanje sankcije nakon izricanja presuda od strane sudova.

Obuka povjerenika se fokusirala na sljedeće bitne teme radi izvršavanja rada za opće dobro od strane povjerenika:

- Svrha i ciljevi sankcija i mjera u zajednici;
- Proces provedbe rada za opće dobro na slobodi na području pojedinih kantona;
- Predstavljanje uloga ključnih aktera, te prava i obaveza osuđenih lica;
- Značaj povjerenika u primjeni rada za opće dobro na slobodi;
- Sadržaj i način definisanja individualnog programa izvršavanja rada;
- Osnovni principi postupanja prema osuđenim licima i načini ophođenja prema osuđenim licima i sadržaj obaveznih evidencija i izvještaja.

Što se tiče dosadašnjih iskustava u izvršavanju ove alternativne krivične sankcije, ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona je zaključno sa 2019. godinom posredovalo u uspješnom izvršavanju oko 80 presuda.

U toku 2019. godine, Ministarstvu za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona dostavljeno je 13 presuda u kojima je uz pristanak osuđenog, kazna zatvora zamjenjena alternativnom sankcijom rad za opće dobro na slobodi.

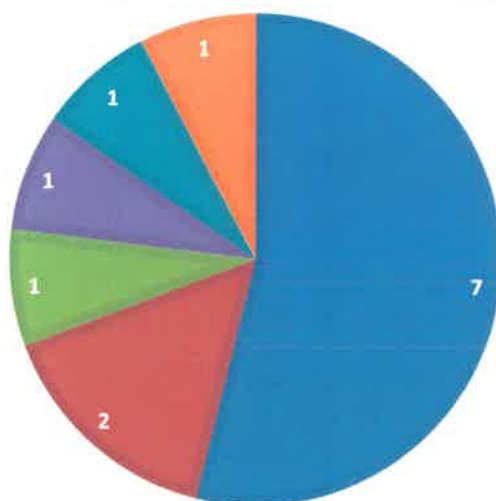
Od 13 zaprimljenih presuda, u toku 2019. godine, 7 presuda je uspješno izvršeno, 3 presude su vraćene sudu zbog nemogućnosti izvršavanja istih (zastara izvršenja krivične sankcije i izbjegavanje osuđene osobe da primi poziv za izvršavanja rada za opće dobro na slobodi), a 3 presude se trenutno izvršavaju.

B. PRIKAZ STRUKTURE DOSTAVLJENIH PRESUDA I STATUSA OSUĐENIH LICA

1. Pregled broja dostavljenih presuda po općinskim sudovima

PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO OPĆINSKIM SUDOVIMA

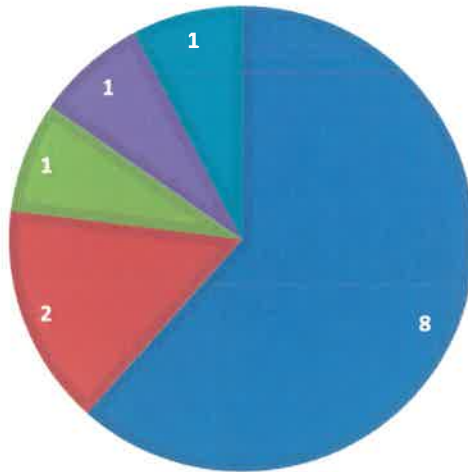
■ Općinski sud u Zenici - 7	■ Općinski sud u Visokom - 2	■ Općinski sud u Kaknju - 1
■ Općinski sud u Žepču - 1	■ Općinski sud u Tešnju - 1	■ Općinski sud u Gračanici - 1

2. Pregled broja dostavljenih presuda po krivičnim djelima

PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO KRIVIČNIM DJELIMA

- Teška krađa - 8
- Krađa - 2
- Utaja - 1
- Posjedovanje i omogućavanje uživanja opojnih droga - 1
- Nasilničko ponašanje - 1

3. Pregled broja dostavljenih presuda po izrečenim mjesecima zatvora

PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO IZREČENIM MJESECIMA ZATVORA

- 12 mjeseci zatvora - 1
- 7 mjeseci zatvora - 1
- 6 mjeseci zatvora - 7
- 4 mjeseca zatvora - 1
- 3 mjeseca zatvora - 1
- 2 mjeseca zatvora - 2

4. Pregled broja dostavljenih presuda po izrečenom broju radnih dana rada za opće dobro na slobodi

PREGLED BROJA DOSTAVLJENIH PRESUDA PO IZREČENOM BROJU RADNIH DANA RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

■ od 81 do 90 radnih dana - 1 ■ od 41 do 50 radnih dana - 8
■ od 21 do 30 radnih dana - 3 ■ od 10 do 20 radnih dana - 1

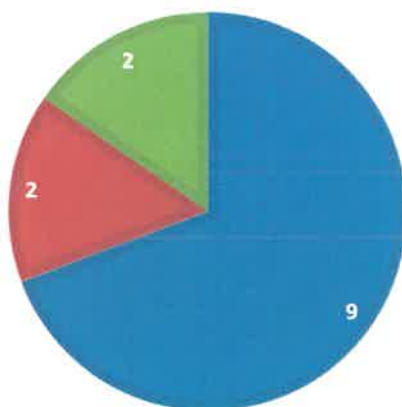
C. STATUS OSUĐENIH OSOBA KOJIMA JE KAZNA ZATVORA ZAMJENJENA RADOM ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

- sve su osuđene osobe bile muškog spola i državljani Bosne i Hercegovine starosti u prosjeku 36 godina,
- većina osuđenika su bili oženjeni i imali su malodobnu djecu,
- najveći obrazovni nivo ovih osuđenika je bio SSS,
- niko od osuđenih osoba nije bio zaposlen u momentu izricanja presude,
- sudovi su u najvećem broju slučajeva u presudama konstatovali da je riječ o osobama slabijeg imovinskog stanja.

1. Pregled broja osuđenika po dobu

REGLED BROJA OSUĐENIKA PO DOBU

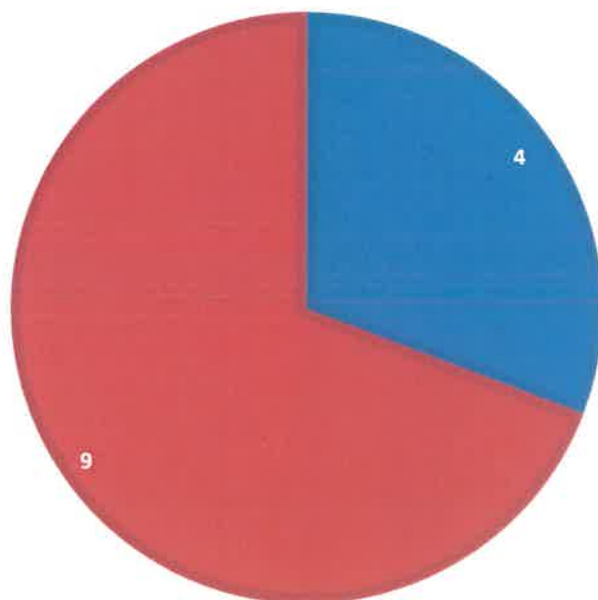
■ od 20 do 30 godina - 9 ■ od 31 do 40 godina - 2 ■ preko 40 godina - 2

2. Pregled broja osuđenika po stručnoj spremi

PREGLED BROJA OSUĐENIKA PO STRUČNOJ SPREMI

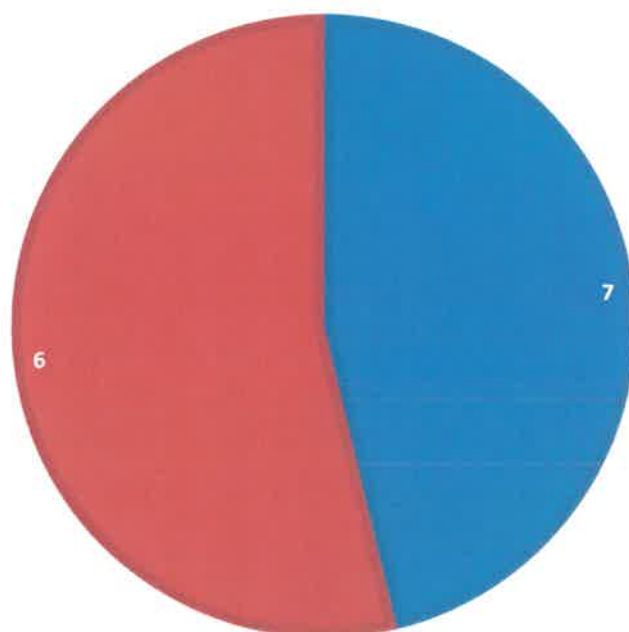
■ NKV - 4 ■ SSS - 9

3. Pregled broja osuđenika po prethodnoj osuđivanosti

PREGLED BROJA OSUĐENIH PO PRETHODNOJ OSUĐIVANOSTI

■ Prethodno neosuđivanih - 6 ■ Prethodno osuđivanih - 7

D. ZAJEDNIČKE ODREDNICE PO KOJEM SU SE SUDIJE ODLUČIVALE NA OVU SANKCIJU

- Činjenica da su uglavnom nezaposlene osobe koji nemaju ili stalnog zaposlenja ili nikada nisu imali zaposlenje;
- Da je uglavnom riječ o osobama slabog ili srednjeg imovinskog stanja i da bi bi egzistencija njihovih porodica bila ozbiljno ugrožena njihovim odlaskom u zatvor;
- Skoro svi osuđenici su priznali krivicu tokom postupka;
- Može se konstatovati da će jedana od prednosti ove sankcije biti da će za većinu ova mjera omogućiti da, vjerovatno po prvi put, budu stavljeni u radno okruženje gdje se od njih očekuje ispunjavanje specificiranih radnih obaveza.

DIO IV – EKONOMSKI EFEKTI IZVRŠAVANJA RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

Kao što smo naprijed naveli, pored opće i posebne svrhe koje se trebaju postići kod učinitelja krivičnog djela ali i za društvo u cjelini, primjena alternativne sankcije rad za opće dobro na slobodi ima i svoje ekonomske efekte, kako za Federaciju Bosne i Hercegovine, tako i za poslodavca kod kojeg osuđena lica izvršavaju besplatan rad.

A. Prikaz ekonomskih efekata

Uzimajući u obzir da se jedan dan zatvora u skladu sa Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine zamjenjuje novčanim iznosom od 100 KM, a da je najmanji iznos satnice u Federaciji Bosne i Hercegovine 2,31 KM, sa 7 presuda koje su izvršene u potpunosti, Ministarstvo za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona postiglo je slijedeće ekonomske efekte:

Za Federaciju Bosne i Hercegovine

- u 7 izvršenih presuda izrečeno je 44 mjeseci zatvora,
- 44 mjeseci x 30 dana je 1320 dana zatvora,
- 1320 dana zatvora x 100,00 KM predstavlja uštedu od **132.000,00 KM.**

Za poslodavca

- 7 izvršenih presuda izrečeno 328 dana rada za opće dobro na slobodi,
- 328 dana x 8 sati je 2642 radnih sati,
- 2642 radnih sati x 2,31 KM predstavlja uštedu od minimalno **6.061,44 KM.**

Da je izvršeno svih 13 pristiglih presuda uštede bi bile:

Za Federaciju Bosne i Hercegovine

- u 13 pristiglih presuda izrečeno je 72 mjeseci zatvora,
- 72 mjeseci x 30 dana je 2160 dana zatvora,
- 2160 dana zatvora x 100,00 KM predstavlja uštedu od **216.000,00 KM.**

Za poslodavca

- 13 izvršenih presuda kojima je izrečeno 553 dana rada za opće dobro na slobodi,
- 553 dana x 8 sati je 4424 radnih sati,
- 4424 radnih sati x 2,31 KM predstavlja uštedu od minimalno **10.219,44 KM.**

Ukoliko u potpunosti budu izvršene i preostale tri presude čije izvršenje je u toku, bit će ostvarene dodatne uštede za budžet Federacije Bosne i Hercegovine u iznosu od 48.000,00 KM, kao i uštede za poslodavce u iznosu od 9.979,20 KM što će predstavljati ukupne uštede od 180.000,00 KM za Federaciju BiH i 16.040,64 KM za poslodavce.

DIO V ZAKLJUČCI

- Iskustva sudova u Zeničko-dobojskom kantonu su različita, tako da su u 2019. godini samo Općinski sudovi u Zenici, Kaknju i Visokom i Tešnju donosili presude kojima je izricana ova alternativna krivična sankcija, dok ostali sudovi u kantonu nisu donosili ovakve presude,
- Zabilježen je i jedan slučaj u kojem je presudu kojom je izrečen rad za opće dobro na slobodi izrekao Općinski sud u Gračanici, ali je ista dostavljena Ministarstvu za pravosuđe i upravu Zeničko-dobojskog kantona s obzirom da se rad za opće dobro izvršava u općini prebivališta osuđene osobe,
- Potrebno je dodatno animirati sve sudove sa područja kantona na izricanje ove alternativne krivične sankcije,
- Omjeri izrečene kazne zatvora i izrečenih dana rada za opće dobro na slobodi kod sudova uglavnom se podudaraju,
- Većina osuđenih osoba su prvi put u radnom okruženju,
- Pored vraćanja duga zajednici kod osuđenih osoba se stvara i razvija radna navika,
- Pozitivna iskustva poslodavaca,
- Zakonski okvir nije u potpunosti riješio pitanje finansiranja direktnih troškova vezanih za izvršavanje rada za opće dobro na slobodi (troškovi ljekarskog uvjerenja, troškovi prevoza do radnog mjesta i dr.).

DIO VI PLANIRANI SLJEDEĆI KORACI

- Proširivanje potencijalnih poslodavaca na širi spektar organizacija i obuka novih pobjerenika,
- Nastavak podrške povjerenicima kod izvršavanja mjere,
- Nastavak aktivnosti na podizanju svijesti stručne i opće javnosti o značaju ove sankcije,
- Vođenje podataka i izrada analiza prema postojećoj datoteci i prikupljanje informacija radi izrade periodičnih analiza primjene za područje Zeničko-dobojskog kantona,
- Rad na izradi brošure i priručnika za obuku i upoznavanje šire javnosti sa ovom sankcijom i
- Osiguravanje uslova za pokriće troškova koji za osuđene nastaju u vezi sa izvršavanjem rada za opće dobro na slobodi (troškovi ljekarskog pregleda i sl.)

MINISTAR
Nebojša Nikolić